

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házas hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétéfő évi ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszadátol vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 2.

Jogi oktatásunk nemzeti jellege.*

Irtja: Dr. Diószegi Győző.

Előre bocsáthatom, hogy jogi oktatásunknak a nemzeti jelleg eddig éppen nem tartozott ismeretű vonásai közé, de a baj gyökere már középiskolai, főleg a jogi oktatást megelőző gimnasiunmi oktatásunkban van, azért gyökeres reformokra van szükség az egész vonalon.

Gimnasiunmi oktatásunk jóformán ma is a Mária Terézia által kiadott Ratio educationis alapján áll, lehet gondolni, mit várhatunk mi ettől az alaptól, ettől az iránytól; történetek ugyan toldozgatások, foltozgatások, de az alap, a jelleg maradt a régi, a mi minden, csak nem magyar, nem nemzeti és még hozzá a mai viszonyoknak és a kor követelményeinek éppen nem megfelelő, hanem testet-lelket megölő idő és erőpazarló betűragadás, amelyben a túltengésben levő grammatikai oktatás játszsza a vezérszerepet. Középiszkolai ifjaink nagyobb része gimnasiunmba jár, hol mind a 8 osztályon át fő- és irányadó tárgy gyanán a latin nyelv szerepel, hetenként 6—7 órán át tanulják, helyesebben kinözzák és eme hosszúságos vergődésnek, kinlódásnak mi az eredménye? Az, hogy senkise tud latinul, a mi kevés rá ragad is, igyekszik hamarosan kiverni a fejéből s ez rendszeren

* Mutatvány szerző hasonló című nagyobb dolgozatából.

sikerül is, úgy, hogy ha az első éves jogász az I. alapvizsgán brillirozni akar is, a római jogból valami idézést megkoczkáztat, a latin professzornak mindenszál haja égnek meredne, ha hallaná, mert a jelölt elárulja, hogy a grammatikáról immár halvány fogalma sincs.

Mintha a kozmopolitikus jelleg szándékosan elvül lüzetnék ki, középiskoláinkban a világtörténet tanítása több éven át szakadatlanul folyik, míg a szegény magyar történetnek csak az utolsó, érettségi vizsga által amugy is tulterhelt és megcsontított évből marad egy kevés. Pedig a jogtanítás szempontjából is nagyon fontos a magyar történet alapos oktatása, mert a magyar alkotmány és jogtörténet tanításának sikere első sorban attól függ, elég alapos oktatást nyert-e az ifjuság a magyar történetből.

Mit szóljunk a többi tárgyról? A latin nyelv és a classikus világélet tanulmányozása miatt egyébre már alig marad idő, pedig nagyon szükséges volna a magyar közjog alapelveinek tanítása, mert nem művelt ember, ki e hazában él és hazánk közjogát és alkotmányát nem ismeri, úgy szintén a magyar művészet, Magyarország gazdasági helyzetének, ujabbkori fejlődésének alapos tanulmányozása, ezeket a magyar ember hézagosan, rendszertelenül, mintegy lopkodva az életben, a hirlapokból tanulja meg.

De térjünk át jogi oktatásunkra.

Az ifju, amint a gimnasiunmból átlép a jogi pályára, folytatja, ahol elhagyta.

Az egész első évfolyamon át főtárgyként hallgatja a római jogot és pedig mind a két félévén át hetenként 8—8 órában és az I. alapvizsgán főtárgyként szerepel a római jog. A jogi oktatásról szóló miniszteri tervezet is hangsúlyozza, hogy a római jog eminenter jogászképző tárgy és hogy a római jog az I. alapvizsga főtárgya lesz ezentul is, tehát a többi tárgyak, így a magyar alkotmány és jogtörténet is eltörpülhetnek és háttérbe vonulhatnak a római jog, eme kiváló jogászképző tárgy mellett.

Nohát ez egészségtelen állapot és hogy a »római jog eminenter jogászképző tárgy«, az egyszerűen frázis. A római jogra ily nagy súlyt helyezni túlzás, sőt merem állítani, főleg egy idegen nemzetnek oktatlan utánzására vezethető vissza.

Még ha a nyugati államokat általában utánoznók, hagyján, de kiválasztottunk magunknak egyet, melyet főképen, mondhatni, kizárólag utánzunk. Ez az idegen állam, helyesebben idegen nemzet véletlenül nagyon közel van hozzánk, éppen azért nem kellene annyira átadni magunkat utánzásának.

Okszerűtlenül és céltalanul utánozzuk a németeket a latin nyelv és a római jog tulsúlyánál a középiskolai, illetve jogi oktatásunkban, mert a római jog a németeknél tulajdonképen nemzeti jog, náluk nemzeti hagyomány a latin nyelv tanulása és a római jog művelése.

Mikor a római jog tanulmányozását Irenáreus Bolognában megkezdette, a ve-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Orosz szekták.

Irtja: Dr. Wiese.

Néhány nap előtt az hir jött Kanadából, hogy az ottani kormány által letelepített és az orosz Duchoborz-szektához tartozó 8000 emberből 5000-nél több vallási örvöngésbe esett, és hogy ezeket a köztudomás szerint rendkívüli szigorú kanadai tél elpusztítással fenyegeti, mert sajátságos módon makacsul vonakodnak más táplálékot, mint kenyeret és egy kevés főzeléket magukhoz venni. Ez a hir mindenfelé érthetően nagy feltűnést keltett és a közfigyelmet újlag az orosz szektaviszonyokra terelte.

Aki az orosz viszonyokat csak valamiképp is ismeri, nem lepődik meg az ilyen, vagy az ehhez hasonló hireken. Hiszen az orosz szektaviszonyok elvitázhatatlanul a legfeltűnőbb és legsajátságosabb jelenségei az orosz nép- és államéletnek.

A szektákban, melyeket oroszul «Rashol»-nak hívnak, az orosz népjellem markáns módon jelentkezik és éppen ezen körülménynél fogva nagyobb érdeklődést igényel, mint amilyent mint vallási jelenség megérdemel.

Az orosz népnek veleszületett kóborlási hajlama van, ez lévén ugyan az utolsó és leghathatósabb módja a sanyargatások és elnyomatás előli szabadulásnak, az — elbujdosás. Tehát nincs mit csodálkozni azon, hogy a legelterjedtebb szekták egyike a »menekülők«-é, amely nevé is onnan vette, hogy tagjai mindazon kötelezettségek elől, amiket az állam, a társadalom és a család reájuk ró, elmenekülnek. Oroszország hatalmas erdősegei és mérhetetlen kiterjedésű síkságai fölöttébb alkalmasak a kóborlásra. Egész csapatok tanyáznak ezeken lakatlan területeken, ahol állandó tanyájuk is van és szükség esetére buyóhelyet adhatnak bajban levő társaiknak. Sajátságos architektúrája van e szektához tartozók házaiknak. A ház csupa ajtó, meg apró fülke, amelyek föld alatti utakkal állanak összeköttetésben egymás-

sal és a pusztával vagy az erdővel. Az elszántabbja tüze hányja származására vonatkozó minden okmányát és idegen név alatt állandóan menekül az »anti-Krisztus« elől. A morál azonban igen gyenge lábakon áll a szekta tagjai között.

Nagyon sivár a »Chlisty«, az önsanyargatók szektája is, bár ők magukat »Isten emberi«, az »imádkozó testvérek« és ezekhez hasonló elnevezésekkel illetik. Az ő ajtatosságuk abban áll, hogy sajátságos ruhában összejönnek és önsanyargatás között órák hosszáig körben forognak. Ezt a körbeforgást valóságos dühvel végzik és úgy mondják, ilyenkor gyakoriak a legmagasabb idegtulvesztésnek, sőt az örületnek jelenségei is. A »Chlisty« gyülekezései, amelyekre nézve a szektatagok teljes titoktartást fogadnak egymásnak, rendszeren tökéletes testi és szellemi kimerüléssel, de néha önkülveti állapottal is végződnek. A Chlisty-szektával sok tekintetben rokon a Skopzák (öncsonkítók) szektája, amely felel azonban e helyen nem lehet közelebbi adatokat elmondani és ugyanez az

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

angol divatszabó-czég

Szövetek és bélések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

Nagyvárad,
Fő-utca.
(Uri Casinó-épület)
TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműket. — Női costumok, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

zetést a németek vették kezükbe és glossálták, kommentálták, rendszerbe öltöztették a római jogot saját nemzeti jogukkal összekeverék, eredeti jellegéből teljesen kivetkőztetve adták át az európai nemzeteknek, úgy hogy helyesen mondta egyik jeles professzorunk: »ha Ulpianus feltámadna sírjából, bizonyára nem ismerne rá e rendszerbe öltöztetett római jogra«, mert az jó részben római jogi műszavakkal ellátott germán jog és legnagyobb részében a német nemzet produktuma.

Mikor I. éves jogászkoromban először kezembe vettem Vécsey római jogi Institutióit, mindjárt észrevettem, hogy a cím nem felel meg a tartalomnak. A cím római, de a tartalom valami új, modern, de minden esetre nem római.

A római jog újabb professzorai kezében nem is más a római jog, mint általános jogi propedeutika, a jogi és főleg a magánjogi alapfogalmakat innen tanulják meg ifjaink, akár római, akár nem római eredetű, az a definitió, az az osztályozás és a difinitió a legtöbb esetben nem is római eredetű, minthogy a rómaiak nem igen szerettek definiálni. Az ifju tehát a római jogot előbb és sokkal alaposabban tanulja, mint a hazai magánjogot, a középiskolából kikerült ifjunak az első benyomások a legmélyebben vésődnek lelkébe, emlékezetébe, valamint a középiskola I. osztályában egy évezreddekkal ezelőtt kihalt nép nyelvvel, világnézetével, társadalmi rendjével fogadták és traktálták 8 éven át, úgy a jogi kurszus I. évében ugyanezen nép jogrendjével ismertetik meg legelőször.

Ennek a nevelési rendszernek termé-

szetes következménye, hogy az ifju mindent római jogi szemüvegen néz, ha hall valami újat, keresi, hogy római jogi tudománytárában fellelhető-e és rendszerben fellelő valami hasonlót és mindjárt ráfogja, hogy ez nem új és tényleg semmi sem új a nap alatt. Mikor a magyar magánjogot tanulja, keresi a római jog tételei közt és könnyen arra a téves meggyőződésre jut, hogy a magyar magánjog is alapjában véve nem más, mint római, pedig dehogy az! Persze, ha nagyon keressük, hasonlatosságot mindenben lehet találni.

A római jog bálványozása által a hazai jog önállóságából, eredetiségéből kétségtelenül sokat veszít.

Szeretik a római jogot alapvető tárgynak emlegetni, holott, ha a magyar jogász alapvető tárgyakról beszél, ez nem lehet más, mint *a magyar közjog és a magyar magánjog*. Nemcsak jogászt, de még művelt embert sem tudok elképzelni a magyar közjog alapos ismerete nélkül.

A Tervezet a II. alapvizsga főtárgyául a magyar magánjogot szánta és hangsúlyozza, hogy a magánjogi oktatásra kiváló súlyt kíván helyezni. Remélhetőleg ez alatt a magyar magánjogot érti, mert a római és osztrák magánjogi oktatás intenzívebbé tételére éppen nincs. Bizony legfőbb ideje volt a figyelmet magánjogi oktatásunk felé fordítani, mert az mai oktatási rendszerünkben botránnyosan elhanyagolt állapot van. »Magánjogi oktatásunk reformja« címen közzétett dolgozatomban bővebben kifejtettem, *mily abnormális állapot, hogy a mai rendszer mellett valaki végig tanulhatja a jog- és állam-*

tudományi tanfolyamot, végbizonyítványt nyerhet, sőt gyakorlati pályára léphet és haladhat a nélkül, hogy a magyar magánjogba akár csak bele is tekintett volna, vagy hogy akár csak egy előadást is hallott volna belőle. A tanárok a hallgatók nagy számánál fogva nem képesek az előadások látogatását ellenőrizni, a budapesti tud. egyetemén még pár évvel ezelőtt azt a rendszert láttam, hogy a tanár felszólította az ifjakat, kik akarnak szorgalmi jegyet kapni, ezek neveit feljegyezte és névsor olvasásnál csakis ezek neveit olvasta, a többi százakkal nem törődött, kötelező colloquiumok pedig nincsenek és különös, hogy éppen a magyar magánjogot éri e baleset, hogy tanulása alól könnyen ki lehet bujni.

Már más alkalommal bővebben kifejtettem, hogy a magyar magánjogot lehetetlen egy év alatt egész terjedelmében előadni, lehetetlen a II. évfolyam végén az egész anyagból vizsgát követelni. Ha jogászaink az általa os magánjogi alapfogalmakat nem a római, sem az osztrák jogból, hanem megfelelő helyén, t. i. a magyar magánjogból tanulják, ha ezt az odatartozó részekkel kiegészítjük, úgy az ekként kibővült anyagot feltétlenül két részre kell osztani és pedig legcélsezerűbb a polgári törvénykönyv tervezetének rendszerét követni, t. i. a II. évben a személyi jog, családjog és a dologjog a III. éven pedig a többi részek adandók elő s a II. és III. év végén leendő vizsgákon is a megfelelő részeket kell kérdezni, így módon egy-egy részből beható tanulmányt és alapvizsgát lehet követelni, míg az egész anyagból csak felületes ismereteket lehet produkálni. De

akadály teszi lehetetlenné az »ugrók« szektájának kellő jellemzését.

A duchohorzok tanai legkivált Dél-Oroszország némely tartományában, továbbá a Kaukázus vidékein, Finnországban, Moszkvában, Kalugában, sőt Irkustkban és Kamcsatkában is találtak nagyobb számu követőre. A duchohorzok tagadják, a tulvilági életet, de azt hiszik hogy a lélek a halál után egy más tesbe költözik át. Az a hitük, hogy a világ örökké fenn fog állani és hogy az embernek, mint Isten képmásának minden teremtett légy köteles a legnagyobb tisztelettel adózni. A druchoborzok oly messzire mennek az egyenlőség elvének megvalósításában, hogy a gyermekeknek a szülői hatalom alá való rendelkezésének jogát tagadják. Apai hatalom nincs náluk.

A gyermek szüleit nem hívja apának, anyának, hanem »öreg«-nek, néha csak nevükön szólítják őket. A gyermekéről beszélő szülő sohasem használja azt a szót: »gyermekem.« A férfi feleségét nővéremnek, az asszony férjét fivéremnek hívja. Egy kutató, aki tíz év előtt a druchoborzokat felkereste, csodálkozással hallotta, hogy egy tízéves gyermek egy 80 éves aggastyánt keresztneven szólít. Nem igen értette meg a köztük levő rokonsági viszonyt sem. Ez a kutató mondja, hogy ha a druchoborz szembe találkozik egy kis gyermekkel, azt ugyanolyan tisztelettel üdvözlí, mint egy öregembert. Az asszonynak ugyanolyan jogai vannak, mint a férjnek; a gyűlésen szavazati joga van, a családban teljesen akkora a hatalma, mint a férjé, mert a családfő fogalma ismeretlen előttük. Jogában áll a családi köteléket akkor felbontani, amikor akarja. Azt tartják, hogy a házasság két teljesen szabad és független egyén egyesülése, amely szereteten és

megegyezésen alapul. Szerintük minden kényszer ellentétben áll a morállal, innen van aztán, hogy a házasság elválása mindennapos jelenség közöttük. Adrochoborzok különben kitűnő telepesek; szorgalmasok, józanok és némi jólétben élnek.

A duchohorzokkal rokonok a molokánok, akik onnan kapták nevüket, mert a böjt idején kizárólag tejjel (moloka) táplálkoznak. A molokánok fölötté nagyra tartják a szentírást és minden erkölcsi tökéletesedés alapjának tekintik azt — de az ő saját külön módjukon magyarázzák. Magukat tartják a »valódi papi keresztényeknek«, míg másokat »világi keresztényeknek« tekintenek. Az öregek és tanítóknak jogukban áll a bibliát tetszésük szerint magyarázni. A molokánok úgy a köz-, mint a magánérintkezésben minden formát és ceremóniát kerülnek. Templomuk nincs; akármelyik házban vagy udvarban, vagy akár a szabad mezőn is elvégzik ájtatosságukat. A főnökük a bibliából olvas fel nekik, zsoltárokat énekelnek és vitatkoznak a telolvasott bibliai szakaszon. A házasságot kizárólag polgári formáságnak tekintik, amelynél a szülők akarta nem érvényesülhet. A házasságok tökéletes vagyonközösségben élnek, úgy hogy férj az asszony beleegyezése nélkül nem adhat el, sőt bérbe sem adhat semmit sem. Az asszonyok kiváló előszeretettel üznek bibliai tanulmányokat, szépségük, szerénységük és az arcukon előmlő szelid melancholia feltűnő. Minden perlekedésben és vétségek fölött nyilvánosan ítél a község. Nem ritka eset, hogy az elítéltet a községből kirekesztik. A molokánok a háborút gyilkosságnak tekintik és eddig még nem sikerült a molokán szektához tartozó katonát háboruban való részvételre kényszeríteni. Az ellenséggel való első összecsapásnál eldobja a fegyvert.

A molokán-családok együtt laknak, együtt dolgoznak és kölcsönösen segítenek egymáson. Koldus vagy szegény nincs köztük, mert a molokánok fő életelve a munka, józanság és mértékletesség. A község köteles istápolni mindenkit, aki betegség vagy másféle szerencsétlenség által szorult helyzetbe kerül. A szekták minden községének van egy közös pénztára, amelybe minden család jövedelmének, egy tizedét befizeti a közös kiadások fedezésére, a szegények segélyezésére és a propaganda költségeinek fedezésére. A többi orthodox orosz parasztsággal eilettben tisztaság és jólét uralkodik náluk. A molokán férfiak magas termetű, erős emberek, akik igen egyszerűen öltözködnek. Az elszegényedett orosz parasztság irigységgel tekint rájuk és jóllehet az orosz kormány kérelmetlenül üldözi őket a szekta tanai mégis igen gyorsan terjednek.

Ezek volnának nagyjából felsorolva azok az orosz szekták, amelyek nagyobb elterjedésűknél avagy különösebb elveiknél fogva érdekelt érdemlnek. Az oroszországi szekták váltaja azonban millió és a lakosság tekintélyes része tagja valamely szektának. Az orosz társadalom roppant ugrásokkal megy át a legborzasztóbb materializmusból a legsötétebb miszticizmusba, s ezáltal minden új vallási szektának termékeny melegágyat ad. De nemcsak a lagalsóbb néposztály mutat fogékonyt az ezek iránt az új tanok iránt. Igen gyakran megtörténik, hogy egy közönséges földművelő paraszt a legműveltebb társadalmi osztályokat fanatizálja, s innen van, hogy az orosz társadalmi viszonyok alapos ismerői azt hiszik, hogy a most készülő szociális átalakulás is inkább vallási természetű, mint politikai jellegű lesz.

semmi értelme sem volna, hogy a II. alapvizsgán az egész anyagot követeljük, mert figyelembe véve, hogy a magyar magánjog úgy az újonnan szervezendő államvizsga jogtudományi részének, valamint az egységes ügyvédi és bírói vizsgának is feltétlenül tárgya lesz, így ugyanazon jelölt ugyanazon anyagból háromszor vizsgáznék.

A magyar magánjog kiterjedtebb tanításának — mint már jeleztem — főcélja az lesz, hogy a magánjogi alapfogalmakat sem a római, sem az osztrák, hanem a hazai jog nyomán taníthatjuk, mint ahogy ez minden művelt nép jogi oktatásában így van és ésszerűleg nem is lehet másként. Ehhez persze megkívánatik, hogy a tankönyvekben a maiál jóval terjedelmesebb általános rész előzze meg a különös részt.

A polgári törvénykönyv tervezetét bíráló dolgozataimban többször hangsúlyoztam, hogy a magánjogi codex nehezen nélkülözi az általános rész hiányát, jogi tankönyvekben pedig annyira fontos, hogy a magyar magánjog két évfolyamon át való tanításánál az I. évfolyam legnagyobb részét az alapfogalmak tanítása foglalná le úgy, hogy a II. alapvizsga kellő eredményének tekinthetnénk, ha a jelölt az alapismeretekben kellő tájékozást tanúsít.

Azt hiszem felesleges bővebben fejtegetnem, hogy jogi oktatásunk nemzeti jelleg szempontjából alapos kifogás alá esik és hogy a nemzeti jelleg eme hiánya nemcsak a jogtanuló ifjuság nevelésére van befolyással, de mint néhány példával fentebb igazoltam, káros hatást gyakorol törvénykezésünkre, törvényhozásunkra, sőt egész jogfejlődésünket megmetelyezi.

A bihari választás.

Biharvármegye központi választmánya a bihari képviselőválasztás határnapjául augusztus tus 16-ikát tűzte ki. A választás két szavazó küldöttség előtt fog lefolyni. Választási elnök Márkus László dr, aki egyuttal az első szavazatszedő küldöttség elnöke, jegyző mellette Bíró László. A második küldöttség elnöke s a választási elnök helyettese Udvarhelyi Béla, kinek oldalán a jegyzői teendőket Fodor Gyula fogja teljesíteni. Helyettes szavazatszedő elnökök: Péchy Károly dr és Bartos Gábor, helyettes jegyzők: Szokoly István és Fodor Arpád. A kerülethez negyven község tartozik. A választás hevesnek ígérkezik.

Hol maradt Magyarország?

A Párisban megalakult »Conciliation Internationale« című nemzetközi egyesülés a nemzetek közlekedésének előmozdítására, melynek megalapítója az ismeretes francia szenátor és békebarát: D'Estournelles de Constant és amelynek élén számos francia és külföldi kitűnőség áll, e napokban felhívásai százezreivel árasztotta el a művelt világot. Ezekben a felhívásokban megint fájdalommal tapasztaljuk állami önállóságunk hiányosságát. A prospektus szerint ugyanis ez egyesülés igazgatóságában minden ország képviselve van (még Bulgária is), csak Magyarország nem. Magyarország ugyan az országok lajstromában külön meg van említve, de képviselői megnevezve nincsenek. Hogy ez kinek a hibája: a szerző fran-

ciáké, vagy a magyaroké, nem tudni. De, hogy nem akadtak volna Magyarország kiváló emberei között férfiak, akik e diszes tisztséget magukra vállalnák, el sem képzelhető. Itt van, hogy mást ne említek, gróf Apponyi Albert, aki magával D'Estournelles urral már régebben együtt működik az interparlamentáris konferenciákon. Akárhogy legyen, ez a mulasztás pótolható és sürgősen pótolandó is. Azonban e mulasztásnál is bántóbb az, hogy jóllehet Magyarország külön államként szerepel, mégis a prospektus mint Autriche-Hongrie képviselőit az osztrák: Schönborn-t és Lammasch tanárt sorolja fel. Sajnos, ezt a hibát meg nem történté nem tehetni, de amit igenis tehetünk és amit, azt hiszem, mindnyájunk kötelessége, kinek kezébe ez a felhívás kerül, az, hogy a nevezett egyesülésnél azonnal mindenünk külön tiltakozzék ez ellen, hogy ezek a tisztelt ausztriai urak mint Magyarországnak képviselői is szerepeljenek. Azután pedig okvetlenül gondoskodni kell arról, hogy Magyarország minél előbb méltó képviselőt nyerjen ebben az egyesülésben. Van ez legalább oly fontos, — tekintve, hogy az egész világra kiterjedő, jelentőséges és a művelt országok színe javát magába ölelő szervezetről van szó — mint teszem azt, hogy valami jelentéktelen diplomáciai színjáték összejövételnél Magyarország külön államisége kellően kifejezésre jusson.

A magyar hadsereg parancsnokai.

Elszomorító adatokkal illusztrálja hadseregünk idegen szellemét egyik régi, képes függetlenségi fővárosi napilap. A monarchia haderejének alapját képező százket gyalogezred élén — nem számítva az osztrák Landwehrt és a magyar honvédséget — tulnyomó részben idegen származású parancsnokok állanak. Magyar honosságúak vannak ugyan közöttük, igaz, de vérbeli, született magyar ember kevés akad soraikban. A cikk idevonatkozólag a negyvenöt magyar gyalogezred parancsnokait egymásután felsorolja s bár itt-ott téved, alapjában véve elszomorító statisztikát állít egybe. Érdekesen mutatja ki a közlemény a közös-hadsereg magyar ezredeinek színmagyar eredetét a vitéz idők napjaiból. Az osztrák vezető katonai körök már elfelejtették, hogy a magyar ezredek alapítói a legkiválóbb magyar katonák.

Az Andrássy, Gyulai, Pálffy, Forgách, Eszterházy, Splényi, Bagossy, Buday, Ujváry, Serényi, Haller, Benyovszky, Batthyány, Kökényesdy, Máriássy, Szirmay, Sztáray, Nádasdy családok egyes kiváló katonai talentumai voltak a közös hadsereg magyar armádiájának a XVIII. században szervezői és parancsnokai s ők ennek a századnak katonai történetében a legvitézebb magyar hadvezetők, akik számos külföldi hadjáratban szereztek becsületet a magyar fegyvereknek.

A választók száma.

A vezérő-bizottság tizedikén tárgyalja az általános választói jog kérdését és a hiteles adatok elhatározására nagy befolyással lehetnek.

A legfontosabb tétel a választók száma. Ha minden husz évet meghaladt férfi választana, volna az országban 4,322,960 választó; tényleg volt a tavalyi lajstromban 970,841 vagyis 3,352,119 ember nem gyakorolhatja a mai rendszer mellett választói jogát. A rendi alkotmány idejében alig volt százezerrel több választó mint most, úgy hogy a népképviselői rendszer szám szerint alig hozott változást.

Nemzetiségek szerint van választó: magyar 542,417, német 123,894, tót 110,715, román 110,572, rutén 28,766, horvát 11,495, szerb 27,674, különféle ismeretlen 15,308.

Nem választó: magyar 1,705,749, német 370,478, tót 366,734, román 545,670, rutén 63,431, horvát 37,463, szerb 94,076, különféle ismeretlen 68,518.

Mesebeszéd tehát az, hogy a mostani rendszer a magyarságnak kedvez a nemzetiségek rovására.

Az általános választói jog mellett is biztos a magyar képviselőház magyar jellege.

Összesen 32 olyan kerület van, ahol a mai területi beosztás mellett a nemzetiségek tulsúlyban volnának. Eltekintve attól, hogy az sem volna baj, ha 32 nemzetiségi képviselő volna a házban, új kerületi beosztással még ezt a számot is apasztani lehetne.

A politikai válság.

A válság megoldását jelentékenyen sietteti a szabadelvűpárt bomlása. Ez a tény a legerősebb 67-es pártot is a nemzeti fejlődés harcossai közé viszi s ezért a szabadelvűpárt megmozdulása óriási erkölcsi súlylyal esik a latba — Bécsben.

A szabadelvűpárt bomlása foglalkoztatja a politikai világot. Tegnapelőtt tanácskozások is folytak ebben a tárgyban, melyekről — valamint előzményeiről — mindenféle kusza és kósza hírek jelentek ma reggel. Hitelesen a következők történtek:

Semsey Boldizsár mintegy tíz nappal ezelőtt látogatóban volt Hódossy Imrénél, ennek sárosi birtokán. Még onnan mintegy 40 szabadelvűpárti képviselőnek, kikről feltehető, hogy nézeteit osztják, levelet írt, melyben felszólította őket, hogy augusztus hó 2 án Budapesten a helyzet tisztázása tárgyában tartsanak értekezletet.

A levélben jelzi, hogy Hódossy nézetét is magával hozza. Kéri társait, hogy már augusztus elsején a Pannóniában jöjjenek előzetesen össze, hogy a másnapi gyűlés helyét és anyagát megállapítsák. Semsey hangsúlyozza levélben, hogy semmiféle személyes kérdés nem feszélyezi, olyanba nem is akar bocsátkozni hanem társaival egyetemben tisztán arra akar módot keresni, miképpen járulhatnának hozzá a haza sorsának megjavításához.

Semsey még július 31-én érkezett Szivák Imrével és Nagy Ferenczcel. Már ekkor mindhárman készítették volt egy programot. A három tervezetet összefoglalták egy egységes határozati javaslatba, melyet barátaikkal alá is irattak. Ezen javaslat szerint az aláírók együttesen kilépnek a szabadelvűpártból és új közpártot alakítanak a koalíció és a szabadelvű párt között.

Tegnapelőtt déli 12 órakor mintegy tizenötven a meghívottak közül megjelentek a Pannóniában az előleges tanácskozásra. Többek között jelen voltak báró Dániel Ernő báró, Dániel Tibor, Szivák Imre, Justh Ferencz, Capdebo Gyula, Vancsó Gyula, Radisich Jenő Sándor Pál, Semsey Boldizsár, Csepreghy István és később Nagy Ferencz is.

Szivák Imre mindjárt tegnap be akarta mutatni a határozati javaslatot, de erre, noha 3 és fél órán folyt a vita, rá sem került a sor. Sándor Pál tiltakozott az ellen a régi szabadelvűpárti gyakorlat ellen, hogy kész javaslattal jönnek; szerinte a szabadelvűpártnak fel kell oszolnia és a képviselők csatlakozzanak a többi pártokhoz, de csak a koalíció feloszlatása után, mert addig, míg a koalíció fennáll tisztességtelen dolog volna a pártok bármelyikébe belépni. A »tiszességtelen« kifejezés hi szerint heves jelenetet eredményezett Sándor

Pál és Justh Ferencz között, mely azonban csakhamar elsimult.

Nagy Ferencz vetette fel konkrét formában a kérdést, hogy augusztus végére kérjenek pártértekezletet és ott tisztázzák nyíltan a párt létkérdését, mire Szivák felvetette azt a kérdést, hogy mi lesz, ha a pártértekezletet nem hívják össze? Erre vonatkozólag abban állapodtak meg, hogy annyi aláírással, amennyivel lehet, kérni fogják a pártértekezletet és ha ezt nem hívják össze, kilépnek és megcsinálják a tervezett új középpártot; ha összehívják, akkor ott fogják nézeteiket és terveiket előadni és ezeknek, ha lehet, az egész pártot megnyerni.

Ami Hódossy Imre véleményét illeti, Semsey tegnapelőtt még csak annyit jelzett, hogy Hódossy is képtelennek tartja a szabadelvűpárt fentartását, de ő maga nem kíván semmiféle akcióban részt venni, hanem egyelőre visszavonul a politikai színtérről.

Az egybegyűltek fél 4 órakor meglehetősen összebékültek és az esti folytatólagos magánbeszélgetésekben jóformán meg is egyeztek, hogy a másnapi formális értekezletnek fenti javaslatot fogják előterjeszteni és érdemleges magatartásuk iránt a pártértekezlet után, vagy az egybehívás megtagadása után fognak határozni.

Ujabb értekezlet.

Tegnap délelőtt tíz órakor újabb értekezlet volt a Pannonia-szállóban. Az értekezleten megjelentek: Bátor Révai Simon, Radisich Jenő, dr Demkó Gyula, Riesz Aladár, Osztrólczy Géza, Nagy Ferencz, Sándor Pál, Semsey Boldizsár, Justh Ferencz, Szivák Imre, Rónai János, Mikszáth Kálmán, báró Dániel Ernő, báró Dániel Tibor, Cabdebó Gergely, Issekutz Győző, Fodor Kálmán, Vancsó Gyula, Csepregy István, Miklós Odön, gróf Wenkheim István, báró Sztójánovits István.

A tanácskozás tíz órakor indult meg. Az első felszólaló Semsey Boldizsár volt, aki megközönte társainak, hogy hívására megjelentek; ajánlotta, hogy az értekezlet alakuljon meg, mire báró Dániel elnöknek, Riesz Aladárt és Osztrólczy Gézát jegyzőknél megválasztották.

Eredmény az, hogy elhatározták, hogy a legközelebbi összejövetelt augusztus 17-én fogják összehívni, mikor is az ismeretes tárgyban határozatot fognak hozni. Addig is bizottságot küldtek ki, mely ez ügyben az előmunkálatokat fogja végezni. Azt hiszik, hogy augusztus 17-én a szabadelvűpárt zöme ki fog lépni.

Bolgar Ferencz véleménye a katonai behívók kifüggesztéséről.

Bihar Ferencz tegnap ismertett rendelete nagy megdöbbenést keltett. Bolgar Ferencz ez ügyben következőleg nyilatkozott:

Nézete szerint ha törvényeket be akarják tartani, a rendeletnek nyilván csak az lehet a célja, hogy az idén fegyvergyakorlatra behívandó tartalékosoknak és póttartalékosoknak a behívó tudomásra hozassék még akkor is, ha a közigazgatási hatóságok a közvetítést megtagadják.

— Most — ugymond — csak az a kérdés, hogy az ut, melyet követni akarnak, *célnak vezet-e?* Mert éppen a jelen időben könnyen megtörténhetik, hogy a *behívandók a behívásról nem értesülnek.*

Mi történik már most azokkal, akik a behívásról nem értesülnek és nem vonulnak be, mert lehetetlen követelés, hogy egyesek mértőföldnyi távolságra menjenek elolvasni a csendőrségnél kifüggesztett hirdetményeket. Különösen pedig akkor, amikor ez nem is áll érdekükben. *Meg lehet ezeket büntetni?* Nem hiszem. A rendszabály ilyenképen nem felel meg a célnak és nem is nyújt kilátást eredményre, de büntetési szancziót sem lehet annak adni.

Egyes lapokban azt a felfogást olvasom, hogy a honvédelmi miniszter rendeletének az a célja, hogy a tartalékosok és póttartalékosok behívása által a békelétszámot fentartsák, vagyis hogy azokat a most harminadik évüket, kiszolgáló katonák szabadságolása után végleges szolgálatban visszatartsa és így az ujonczok hiánya daczára is megkapja a kiegészítést. Ez a felfogás nem felelhet meg a tényállásnak, mert ez a visszatartás nélkülözne a törvényes alapot.

De ezt csak mellékesen jegyzem meg, mert korábbi értesülésem szerint az 1888: XVIII. t.-cz. alkalmazására nem reflektálnak, vagyis a hadügyi kormány se vissza nem akarja tartani a harmadéveseket, se rendkívüli módon be nem hívja a póttartalékosokat, amit főként fegyelemtermészeti okokból mellőz.

Alig hiszem, hogy az intencziókat, melyekről már hetekkel ezelőtt Bécsben értesültem megváltoztatták volna. De történhetik más valami.

Az ugyanis, hogy a létszámot a most harmadévet szolgáló legénység elbocsátása után ujonczok nélkül lehetőleg úgy pótolják, hogy a tartalékosoknak és póttartalékosoknak fegyvergyakorlatra való felhívása részben csak októberben fog eszközöltetni. Ezeket azonban *mindig csak a fegyvergyakorlatra előírt időtartamra tartják benn.* (Ugyanezt irtuk katonai forrásból eredő értesülés alapján mi is lapunk keddi számában. Szerk.) Ha ez idő kitelt, akkor új csoportot hívnak be ugyencsak a fegyvergyakorlat időtartamára. Csak így képzelhető el a megoldás és azt hiszem, hogy nem tévedek abban a felfogásban, hogy csakis erről van szó.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket: **hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni szíveskedjenek,** hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Személyi hir.** Dr Gerő Sándor orvos pár heti üdülésre elutazott Balatonfüredre.

* **A drágasági pótlék kifizetése.** Nagy öröm tölti ma be a városbázát. A törvényhatóság által megszavazott drágasági pótlékot végre

valahára kifizetik a tisztviselőknek és alkalmazottaknak. Igaz, hogy rövid ideig tart csak az öröm, mert a legjobb esetben egy-két napig tart az apró költség s aztán éhaivá válik az egész drágassági pótlék, amely segíthet egyik másik magasabb rangú tisztviselőn, de az örökös »nincs«-hez szokott kisebb tisztviselőknek alig jut belőle valami

* Villamos világítás a kir. törvényszéknél.

A villamos magánvilágítás Nagyváradon oly rohamosan terjedt, aminőre az egész országban nincsen példa. A szakértők, akik ismerik a villamosvilágítással bíró magyar városok viszonyait, a tervezésnél úgy számítottak, hogy az első időben 6000 lámpával lesz magánfogyasztás s még el sem készült a telep, már is 12,000 lámpánál nagyobb volt a megrendelt lámpák száma, jelenleg pedig már 20,000 lámpa van magánfogyasztóknál berendezve. Még ez év folyamán több nagy fogyasztó veszi igénybe a villamos világítást; így a vasutállomás, a postaigazgatóság vezettetik be. Ujabb az igazságügyi palotába fogják bevezetni a villamos világítást. A dolog már annyira előrehaladt, hogy a bevezetést a miniszter engedélyezte s munkálatokra meghirdették a pályázatot. Ohajtandó, hogy az előszobákba is bevezessék a villamos világítást, mert ott olyan pokoli sötétség van mindég, hogy tapogatni kell a szobák ajtóit.

* Porciunkula a kapuczinus templomban.

A kapuczinus atyák nagyvárad-i templomában tegnap, szerdán tartották meg a szent Ferencz-rendieknek szokásos Porciunkula-bucsut. Az ájtatos hívek egészen megtöltötték a templomot. A szónoklatot dr Tóth Lajos theologiai tanár mondotta s utána Palotay László pápai praelatus tartotta a pontificális szent misét, dr Tóth Lajos theologiai tanár, Szabó Ferencz Szent József intézeti praefectus, Zsálik Privát irgalmasrendi lelkész és négy papnövendék segédletével. A jelen volt hívek közül igen sokan végezték a gyónást és szent áldozást a bucsu alkalmából. Egy hitbuzgó urihölgy az ünnepre a templom főoltárát remek virágcsokrokkal díszítette fel.

* A villamos vasut motorkocsijai.

A villamos vasut építésével Várad-Velenczén már elkészültek s most Váralján, a baptista imaház előtt rakják le a síneket. Ez lesz a nagyvárad-i villamos vasut leghosszabb vonala, mert a Szent László-térről a várad-velencei vasutállomásig terjed. A kereskedelemügyi miniszteriumból tegnap ismét érkezett egy leirat a villamos vasut ügyében Nagyvárad városához; a motorkocsiknak a vasutársaság által bemutatott terveit jóváhagyta a miniszter.

* Egy paphonvéd halála.

Egyházasfalun meghalt Réffy Endre, a község népszerű plébánosa s 48-as honvédszázados 77 éves korában. Réffy a vas megyei Csényén született 1828-ban, iskoláit Kőszegen végezte s 1845-ben piarista lett Trencsénben. Ujonczéveit elvégezve, 47 ben Kanizsára küldték gimn. tanárnak. A szabadságharcz őt is magával ragadta a katedrálról, az evangéliumot a karddal cserélte fel, honvéd lett, s mivel hatalmas termetű és vakmerő bátorságu volt, csakhamar tisztté lett. — Mint főhadnagy az Ujházy-féle vadászcsapathoz került, ahol nem sokára századparancsnok lett. Résztvett a branyiszközi csatában, ahol Guyon az ütközet előtt

!!! Legmegbízhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruháza

Telefonszám: 166. Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám. Telefonszám: 166. az egész megyére.

Szolid, olesó szabott árak.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségű vásznak és siffonok, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek kész fehérneműek, ugyszintén mérték vagy minta szerint is. Szőnyegek, tüggönyök, ág- és asztalterítők. Paplanok és matraczok, valamint mindennemű mosóárak, u. m.: kreton, batist, zephir és szines vásznak a legjutányosabb olesó árak mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők. Költségvetések, minták, ugyszintén 20 koronát meghaladó rendelések o o o o o o vidékre bérmentve küldetnek o o o o o o

igly szolt katonáihoz: »Előre dupla léhning, hátra kartács!» És szavát be is váltotta, mert amikor az egyik zászlóalj az osztrákok gyilkos sortüzétől meghátrált, egy-két ágyugolyót lövett közéjük. Erdősi Imre piarista pap keresztel a kezében vezette rohamra a beszercebányai tót zászlóaljat, — a hatalmas természetű Réffy Endre pedig zászlót ragadt a kezébe s baljában a lobogóval, jobbában villogó kardjával törtetett fölfelé a sikon és meledék hegyen. Deseffy kapitány, aki az egyik úteget vezényelte, így szolt: »Ha elesem, hasítsátok fel a hasam, vegyétek ki a hájam s azzal kenjétek meg az ágyuk tengelyét, hogy gyorsabban főt lehessenek.« Ilyen lelkesítő példák után vakon rohantak fölfelé a nagyrészt ujonczzászlóaljak; a kartács és golyózápor s elesett bajtársaik halálhörgése se tudta feltartóztatni őket. A legelsőik egyike volt a vérel borított hegygerinczen Réffy Endre, akinek vadászzászlóalja a hős 33-ik zászlóaljjal egyidőben rohant fel a hegyre. A golyók még egyre sivitottak, az ágyuk még folyton ontották a tüzet, mire ő hátat fordítva az ellenségnek, így kiállt a szuronyszegezve fölfelé kuszó bajtársaikhoz: »Erre, erre, utánam fiaim!« s kigyuladt arczzal, szemében a diadal mámorával lobogtatta feléjük a zászlót. De rohantak is utána a névtelen hősök. Szuronyszegezve rohantak meg az ágyukat is s azok közül is többet elfoglaltak. Hadászati szempontból ez volt a szabadságharcnak egyik leg szebb diadala, mert elsáncolt hadállásból, szinte járhatatlan utakon verték ki az ellenséget. Réffy résztvett a diadalmas tavaszi hadjárat minden csatájában is, Világosnál tetle le a fegyvert s hosszú ideig a hazában bujdosott. Azután Szombathelyen és Győröt folytatta theologiai tanulmányait s világi lelkész lett. Évtizedeken át volt Egyházasközpont plébánosa, ahonnan most az egykori branyiszki hős halálát jelentik. Réffy megyeszerte nagyon népszerű volt és sok érdekes epizódot jegyzett föl szabadságharczi élményeiből.

* **A hivatalos lapból.** A nagyváradi kir. törvényszék elnöke *Fazekas István* magyar királyi csendőrigazolványos altisztet az élesdi királyi járásbíróhoz harmadosztályú hivataloszólvá nevezte ki.

* **Óriási tüzvész Szalonta mellett.** A mostani isszonyu szárazságban a száraz keresztelkre, a kiperzselt mezőre csak egy szikra kell s lángtengerbe borul. Értesülésünk szerint Nagy-Szalonta mellett a Pata-pusztán tegnap kigyuladt *Kornstein* Emil birtokos ez ideig gabona termése. Az összerakott asztagok a cséplőgéppel kipattanó szikrájától tüzetfogtak s a nagymenyiségű buzán pár perc alatt végig futott a láng. A munkások hozzákezdtek az oltáshoz, de képtelenség volt a termést csak részben is megmenteni. Szalontáról és a környékről sokan mentek ki a tüzhöz, hogy segédkezzenek az oltásnál. Tegnap este még iszonyuan pusztított a tűz, amelyet nem lehetett lokalizálni. A kár óriási.

* **Uj postaügynökség.** A nagyváradi m. kir. posta- és táviridalgazgatóság közhire teszi, hogy a szilagyvármegyei Szödemezer községben 1905. évi augusztus 16-án új postaügynökség lép meghatározott teljes működési körrel életbe.

* **Az aradi kir. ügyészi állás.** Az aradi kir. ügyészi állásra, mintegy harminczheten pályáztak. A pályázati határidő július 28-án lejárt, s az összes kérvényeket, Sável Kálmán nagyváradi főügyész tegnap terjesztette fel az igazságügyi miniszteriumhoz és így az új ügyészt két héten belül már kifogják nevezni.

* **A részegség következménye.** *Lunkán* László államvasuti mozdonyfűtő a hónap elseje örömeire alaposan becsudálkozott és emez állapotában a 10-es számú egyfogatu bérkocsiba ült és Páris-utca 7. szám alatti lévő lakására vitette magát. Otthon a hitestárral megejtett

elszámolás során derült ki, hogy zsebkendője és az abba kötött 120 korona pénze nem érkezett vele haza. A megszeppent férfit azt adja elő, hogy a kocsiban felejtette egész vagyonát. A kocsi ellenben még a vitelbért is követeli. A bonyolult ügyben a rendőrség nyomoz.

* **Árlejtés iskolakönyvekre.** Nagy-Várad város községi iskoláinál a jövő tanévben a szegény tanulók között kiosztandó tankönyvek szállítására tegnap tartották meg az árlejtést a városházán. Három pályázó tett ajánlatot a szállításra, akik közül *Sebő* Imre ajánlata volt a legelőnyösebb, ugyanolyan árak mellett, mint az elmúlt évben. A bizottság azonban az ajánlatot nem tartotta eléggé kedvezőnek s ezért házilag szerzik be a szükséges könyveket.

* **Chikagói kékezakál kivégzése.** Chikagóból jelentik: A többszörös feleségylakossággal vádolt és halálra ítélt Hoch Jánost most kellett volna kivégezni. Feketébe öltözve már el is kísérték a vesztőhelyre, amikor megérkezett a legfelsőbb bíróság határozata, amely a kivégzést négy hétre elhalasztja és elrendeli Hoch pörének újra felvételét. Hoch ugyanis ez irányban kérvényt adott be a legfelsőbb bírósághoz, a költségek fedezésére szükséges kauczió összegét azonban nem mellékelte, mert nem volt pénze és ezért kérelmét nem is vették figyelembe. A légutolsó pillanatban azonban előkerült a szükséges összeg, mintegy ezer dollár és erről a kivégzést megelőző nap estéjén a kormányzósági fogház igazgatóságát a legfelsőbb bíróság táviratilag értesítette azzal, hogy a kivégzés ez oknál fogva elhalasztandó. Hoch teljesen el volt már készülve a kivégzésre. A feketébe öltözött bűntest már át is adták a hóhérnak egy bizottság jelenlétében amikor megérkezett a semmitőszék ama távirata, hogy a halálra ítélt pörét újra felvegyék. A távirat nagyon meglepte Hochot is, mert nem volt tudomása arról, hogy érdekében akció történik. Hogy ki volt a pör felvételének, illetve a kauczió összegyűjtésének a kezdeményezője nem tudják, de azt mondják, hogy a halálra ítélt egyik életben maradt feleségén az orosz-lánrészt. A kauczió egy részét különben egy könyvkiadó-czég adta honoráriumképen Hochnak a fogházban írt emlékiratairól, amelyben ártatlanságát hangoztatja.

* **Nyakszirtmerekedés.** Trencsénből írják, hogy Politzer Berta 10 éves kosácsi leány nyakszirtmerekedés tünete között megbetegedett és a gyors orvosi segély dacára négy óra alatt meghalt.

* **Zsidók futása Oroszországból.** Legújabbban Nisni-Nowgorodból menekül a zsidó lakosság vagyona hátrahagyásával. Aligha csalódunk föltevésünkben, hogy az elvesztett jószág helyébe egyik-másik menekülő család Magyarországon próbál tizszer-huszszer, ki tudja hány-szor annyit szerezni.

* **Halálozás.** Résztvétel vettük a gyász-hirt, hogy *Maronyay* József, a nagyváradi r. kath. tanítóképző III ad éves növendéke tegnap, szerdán délelőtt hosszas szenvedés után elhunyt. A korán elhunyt ifju temetése holnap délután 5 órakor lesz a Görbe-utca 173. szám alatti gyászházból.

* **Pofozás villanyvilágítás mellett.** A Kismagyar-utca közönségének tegnapelőtt este némi kis párljetben volt része, ugy 9 óra tájt ugyanis Sütyő Mihály háztulajdonos a 20-ik számú házban lakónéjával, Fábrián Sándornéval összekülönbözött és a zajos osztozás alkalmából összecsdüült környékbeliek nem kis meglegedésére valóságos pofonrekordokat értek el a küzdő felek egymás ábrázatán. Végre is az ütleg zuhatagnak Valki rendőr vetett véget, aki az ingyenes mulatságra összecsdüültek nem kis sajnálkozására ugy a házgazdát, mint albérlőjét bekísérte a rendőrségre. — Az itt lezajlott panaszok sorát Fábriáné azzal tartította, hogy a mindent elsöprő po-

foszkodás tartama alatt egy drb. 100 koronás bankója tűnt el az asztaláról. A pofozási eset és a nagymérvű közbotrány a kihágási bíró elé került, ellenben a tünde 100 koronás ügyben a bűnügyi osztály nyomoz, még pedig meglehetősen kevés kilátással.

* **Villám által felgyújtott vonat.** Innsbruckból jelentik hogy tegnapelőtt ismét nagy zivatar vonult el a város fölött sűrű villámcsapásokkal. A villám belecscapott a stubent-hali vasut vonalának utolsóelőtti kicsijába Mutters közelében. Távolról a vonat olyannak látszott, mintha egészen lángban állana, míg ellenben az utasok azt hitték, hogy a környék áll lángokban.

* **Köszönetnyilvánítás.** Mindazoknak, kik áldott emlékü férjem, illetve édesatyánk: *Vidosits* László elhunyt alkalmából részvétükkel s a temetésen való megjelenésükkel mértetlen fájdalomukat enyhítették, fogadják legforróbb hálás köszönetünket. Nagy-Várad, 1905. *A gyászoló család.*

* **Késelés az utcán.** Tegnapelőtt este 9 óratájt a Teleki-utcán meglehetősen élénk mozgalmat idézett elő *Blessé* István segéd gypmester, aki a vele egy földel alatt lakó vadházastársát Kiss Juliánát némi szóváltás után megkéselte. A lapoczkán szurt hölgyet Réz rendőrbiztos bevittette a közkórházba, *Blessé* Istvánt ellenben lezárták.

* **Bitang jószágok.** Harminczadikán behajtottak a rendőrség tolonczházába 2 bitang kanczát. Az egyik pej, a másiknak homlokán ellenben fekete csillag van. Mindkettő 3 éves és eleddig gazdátlan. Gazdáját ez uton hívja tel a rendőrség, hogy állatait szállítsa el, mivel bizonyos napok multán a két paripa dobra kerül.

Pannonia étterem és téli kert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.

Tisztelettel
KARNER GYULA vendéglős.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

IRODALOM.

Jogi oktatásunk nemzeti jellege.

Érdekes és igen tanulságos tüzet jelent meg ily címmel dr *Diószeghy* Győző tenkei járásbírósi jegyző tollából. A jogi oktatás reformja ügyében kiadott tervezetekkel foglalkozik s igen helyesen bírálja azokat. Sürgeti, hogy a magyar jogtörténetnek nagyobb szerep jusson s főleg azt a reformot kívánja, hogy a magánjogi oktatás alapja ne a római, hanem a magyar magánjog legyen. Olyan eszme ez, a mely bővebb és behatóbb tárgyalást is megérdemel. A tüzetből lapunk vezető helyén szemelvényt mutatunk be.

TÁVIRATOK.

A szabadelvűpárt sorsa.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) A szabadelvűpárt ma délelőtt 10 órakor tartott értekezletén *Dániel* Ernő báró elnökölt. Megnyitójában kifejtette, hogy a

pártnak kötelessége, akár feloszlásával, akár kilépésével megmutatni a nemzetnek, hogy a kiegyezést komolyan elő akarja mozdítani. Nagy Ferencz legüdvösebbnek a kilépést tartaná az augusztusi konferencia után. Miklós Ödön óhajtja, hogy a párt tovább is együtt maradjon, de új programot készítsen. Mikszáth Kálmán a kilépést javasolja. Osztrólczy Miklós új pártalakulást tart szükségesnek. Dániel elnök határozatilag kimondta, hogy az augusztus 17-én tartandó konferencia fog határozni a felől, hogy együtt akar-e maradni a párt eddigi álláspontján, vagy egyszerűen fősziik.

Amellett annak is hire jár, hogy a szabadelvűpárt e hónapban tartandó gyűlésén Hieronymi középpárt czimen mintegy száz tagból álló új párttal a régi szabadelvű bázison fog csoportosulni.

Kristóffy és a választói jog.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) A Magyar Hirlap arról értesül, hogy Kristóffy ügyvezető-belügyminiszter legközelebb már publikálni fogja a hivatalos Budapesti Közlönyben az általános választói jogról szóló törvényjavaslatát.

Az orosz forradalom.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Revalban a munkások megakarták ostromolni a vizsgálati fogházat, de a rendőrség és a kozákok visszaverték őket.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Berlinen át jelentik Noro-Cserkoszból, hogy egy egész kozák ezred megtagadta a csendőrség támogatását a lázadók ellen.

Kecskemét és a behívók.

Budapest, július 2. (Saját tud. táv.) A kecskeméti tartalékosok behívójegyeit a hazafias magisztrátus passzív ellenállása folytán a hadkiegészítő parancsnokság ajánlott levélben igyekezik a teleknek kiküldeni. Miután azonban a címzés többnyire hiányos, a posta a ki nem kézbesíthető leveleket a katonai ügyosztályhoz származtatja. Naponta negyven-ötven ilyen behívó érkezik az ajánlott levelekben.

Bánffy beszámolója.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Bánffy Dezső báró augusztus hó 12-én feleségével Szegedre utazik a szegedi országos tüzoltó kongresszus alkalmából, amelynek Bánffy báróné lesz a védnöknője. Augusztus 13-án Bánffy báró legújabb elhatározása szerint választókerületébe beszámolót fog tartani, amelyre szegedi hívei nagy előkészületeket tesznek.

Apponyi és Kossuth a koalíció egységéről.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Apponyi Albert gróf a bécsi Zeitschrift előtt úgy nyilatkozott, hogy a koalíciót manap abszurdum szétugrasztani. Aki a nemzeti aspirációk ellen fordul, az elveszett a nemzetre nézve.

Kossuth is nyilatkozott a fontos kérdésben nevezett forrás előtt. A 67-es koalíciót légből kapottnak mondta. A koalíció programja sem nem 67-es, sem nem 48-as, hanem nemzetprogramm.

Hazaflatlan fővárosi tanácsos.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) A főváros katonai ügyosztályától a honvédkiegészítő parancsnokság kiküldöttéi a behívók czimeit kérték. Faller Ferencz fővárosi tanácsos a hazafias tisztviselők legnagyobb méltatlankodására eleget tett a jogtalan kívánságnak. Faller tanácsos azzal mentetgetőzik, hogy a székesfőváros közgyűlése nem hozott olyan határozatot, mely a fegyvergyakorlatra szóló behívók megtagadását elrendelné. A tanácsos állítása szerint az ő eljárása mindenben törvényes, míg azon hatóságok, amelyek a fegyvergyakorlatra szóló behívók kikézését meghusitják, jogtalanul járnak el.

A konstantinápolyi merénylet

Budapest, július 31. (saját tud. táv.) Abban a tiltakozó jegyzékben, amelyet tegnap a portának átnyújtottak, Gregorius, az exarka helyettese, erélyesen tiltakozik a rendőrségnek ama eljárása ellen, a melyet az exarkátus magasabb tisztviselőinek letartóztatása és több okirat lefoglalása alkalmával követett és kijelenti, hogy azzal az exarkátus becsületét és méltóságát megsértették. A jegyzék végül elhárít minden felelősséget azokért a következményekért, amelyek eme, törvénytelenül folytatott a török hatóságokat érheti.

Konstantinápoly, aug. 2. A tegnap említett házkutatás nem a betegsége miatt Európában tartózkodó exarka lakásán, hanem az exarkátus irodahelyiségében volt. Török részről azt híresztelték, hogy az elkobozott iratok között 75 bolgár bandafőnök fényképe van, Ezzel szemben az exarkátus körében azt állítják, hogy semmi kompromittálót nem találtak és hogy az elkobozott papírok az exarkátusi hivatal iratai, a melyek között talán a hivatalnokoknak magánlevelei vagy ujságai vannak. Két alantos hivatalnokot és három hivatalszolgát letartóztattak.

A háboru.

Witte New-Yorkban.

Budapest, aug. 1. (Saját tud. táv.) Wittét tegnap várták New-Yorkban. Pénteken teszi első látogatását Osterbayban Roosewelt elnöknel, következő napokon bemutatják egymásnak kölcsönösen békemegbizottait s megteszik az előkészületeket a békekonferenciára.

A béke.

Budapest, aug. 1. (Saját tud. táv.) Washingtonból, Pétervárról ismét olyan hírek érkeznek, amelyek alkalmasak a béke kilátások csökkentésére. A békekonferencia első tárgya lesz a megbízólevelek átvizsgálása.

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Abban az esetben, ha a megbízólevelek átvizsgálásánál kiderülne, hogy Wittének nincsen meg a legszélesebb körű meghatalmazása, akkor nem is folytatják a béketárgyalásokat. Pétervárott igen pesszimiztikusan ítélik meg a béke reményességét, különösen mióta a hivatalos lap közölte a császár választát Kabarovszka város feliratára.

A feliratban arra kéri a császárt, hogy feltétlenül folytassa a háborút a japánok megsemmisítéséig s ne engedje, hogy valami területet átengedjenek nekik, vagy hogy hadikárpótlást fizessenek. A császár válaszában feltétlenül helyesli ezeket a kikötéseket.

A japán tengerészet vesztesége.

Budapest, aug. 1. (Saját tud. távirata.) A Lokalanzeiger-nek jelentik Tokióból, hogy pontosan megállapított statisztika szerint a japán tengerészet eddigi összes vesztesége 28000 halott és 16661 sebesült.

NYILTTÉR.

Pártoljuk a honi ipart!

Az „Első nagyváradi
Czipő- és Csizmagyár”

Moskovits Farkas és Tsa

kicsinybeni eladási üzletében.

(Kossuth-utca, régi rendőrségi épület.)

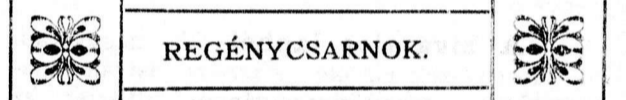
helyi kis iparosok által készített kzimunka czipők kaphatók eredeti gyári szabott árakon, hol mindenféle nagyságban készülnek és nagy választékban raktáron vannak.

Tisztelettel:

Moskovits Farkas és Tarsa.

Telefon: 417.

Szabott árak.

REGÉNYCSARNOK.

Mikor a mama olyan gondos.

— BESZÉLY. —

JEANTÓL.

8.

— Hol kérem? — kérde a legnagyobb zavarban Jenő s kezét csókolt az özvegynek.

— Ugy hallám, mintha ajtót csaptak volna?

— Vagy úgy, kérem. De igen. Én voltam az előszobában — hazuda egész készségesen Jenő.

— Kegyed ma igen különös.

— Én kérem? Bocsánatáért esedezem, de talán szórakozott vagyok. Tudja nagysád, vannak az életben napok melyek... nevezetesen.

— Nos folytassa. Egész kíváncsi lettem.

— Egész kihoz a sodromból — mondá magában Jenő. — Becses engedelmevel, vannak napok, melyeken az ember egész életére kiható dolgok történnek.

— Talán ez a mai is olyan?

— Mennyiben önagysága becses családja körében ma nagy ünnepély lesz, ez reám, mint ismerősre szintén hatással van.

— Miféle ünnepély kérem?

— Az... — s itt elakadt szava, mert olyat akart mondani, amiről neki nem kellene tudni, de már kénytelen volt vele, hát csak folytatta: — az eljegyzés.

— No lám milyen különös a világ már ezt is tudja?

— Bocsánat! én ezt egyedül a... a szolgától tudtam meg, — fillentett tovább Jenő.

— Nem is tudtam, hogy ez a Mihály olyan fecsegő, kénytelen leszek elküldeni.

— Nesze neked Mihály! — gondolta magában Jenő. — Szabad megjegyeznem nagysád, mitse fog nyerni azzal; utódja hasonló lesz hozzá. Egyáltalán a cselédek mind fecsegők.

— Még is jó lesz szerencsét próbálni.
— De csak nem kegyetlen azt tenni, hogy Mihályt, ki mint tudom a család szolgálatában öszült meg, most mentse fel magas állásától.
— Folytatá Jenő, pártjára kelvén annak, kit ő juttatott a hinárba.

— Ön nagyon szeretheti szolgálóját; hisz ugy védi ezt az egész rendet, mintha fizetett ügyvéde lenne.

— En kérem? . . . Az az, hogy mi — nőtlen emberek sokkal tartozunk nekik, mert nélkülök egy lépésre sem volnánk képesek . . . Ah de milyen ügyetlen vagyok; szórakozottságomban el is felejtettem gratulálni nagyságnak Margit kisasszony szerencséje felett.

— Köszönöm. Ma látogatást teend Margit gyermekkori jegyese. Ó művelt, derék fiatal ember.

— S hozzá még gazdag — egészíté ki magában Jenő, ki el nem tudta képzelni, hogy ezek után, hogy léphet fel ő mint jegyese; hanem, azért csak folytatta: — örömmel osztom nagysád véleményét

— Ennek tudatában Margit olyan, mintha kicserélték volna. Nem csodálom, ha magamra gondolok . . .

— Ugy van nagysád, az eljegyzés oly forduló pont életünkben, mely ránk férfiakra is mély behatással van, hát még a gyöngéd női kedélyekre — itt elgondolta, hogy ettől a nőtől kérje meg leánya kezét, hisz ez nevetséges. De meg kell lenni!

— Apropos! Hát ön még mindig nem szánta rá magát hölgy boldogításra. Mert ön bizonyára boldoggá teendi nejét.

— Nagyon lekötelez nagysád. De nem vagyok méltó e bókra. A mi a házasságot illeti, pár hó választ el tőlle, a mennyiben én is ma kérem meg kezét azon kedves lénynek, kit hoszu időn át szerettem, s ki elég kegyes volt engem hasonlóról meggyőzni.

(Folyt köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

	Budapest, aug. 1.
Buza okt. — — — —	16.06
Rozs okt.-re — — — —	12.92
Tengeri julius 1906 — — — —	15.88
Zab ápr.-ra — — — —	12.16
Repeze aug.-ra — — — —	24.40

Értéktözsde.

	Budapest, aug. 1.
Osztárhitelrészvény — — —	512.94
Magyar hitelrészvény — — —	806.50
Leszámi oló bank — — — —	464.50
Rimamurányi — — — —	514.—
Osztárák-m. államvasuti részvény	649.—
Közuti vasut — — — —	569.50
Városi villam s vasut — — —	2450.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kiadó lakások.

Nagypiacz-téren a volt Mandel-féle házban 2 utczai és két udvari szoba s a hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Lukács György u. 6 szám alatt volt Rómer-féle házban 2 udvari szoba s a

hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Galamb-utca 110 szám volt Mészáros-féle házban 2 utcza szoba s a hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál« Kossuth-utca 4 szám. 1262.

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor-darabok a

Magyar Műbutorgyár
Részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalat.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apácza-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báti meghívók,
tánczrendek, etlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Világhírű előpataki gyógyviz

Számtalan előismerő nyilatkozat, a kik ennek használata után a legjobb egészségnek örvendenek! Különösen ajánlható a következő bántalmaknál:

1. **A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörccs, gyomorégésben** a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor- és szélesárában, hányatoknál.

2. **Alteti vérbőségben, vérpanaszban, aranyérben** s az ezzel járó rásztkór s kedélykór szokásos székrekedéseivel.

3. **Máj- és lépdegánatokban**, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmainál, sárgaságban, epekövekben, a poszgerj és váltólázakból származott lépdegánatoknál.

4. **Fejlődési sápkórban** s az ezen alapuló hórszám zavaroknál, a görvélykór torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál.

5. **A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmainál**, a kezdődő **húgykő** és **fóvényszerakodás** eseteiben kitűnő **húgy-savoldó**.

6. **A méh idült tömüléseivel**, dagainál, **fehér folyás** s **rendetlen havazás**nál.

7. **A nemi részek gyengeségeiben.**

8. **Angolkórban**, egyáltalában gyermekeknek a szervezet ép és erős kifejlődését vas és mész tartalmánál fogva meglepően elősegíti, egészséges embereknek is üdítő italul szolgál, s különösen borral vegyítve a háztartásoknál általános használatban van.

Egyedüli főraktár Biharmergye részére

Maár és Szabó

fűszer-, csemege- és ásványvizek kereskedés
NAGYVÁRADON.

A

„Nagyvárad Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses jelzálogkölcsonöket nyujt,

amelyeket a legrövidebbidő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyítvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsonöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5°-os** kamatot fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat Értékpapírok, ékszeres és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. **izzólámpa körtéket** tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképsz-lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

HIRDETMEŊY.

A »**Biharmegyei takarékpénztár**» 1905. január hó 18-án tartott rendes közgyűlésének határoza értelmében a takarékpénztár jelenleg forgalomban levő 200 korona névértékű részvényei bevonatnak és **mai naptól kezdve**

600 kor. névértékű részvényekre

kicseréltetnek; és pedig: minden 3 régi részvény, illetőleg 2 régi részvény és 1 új részvényre vonatkozó teljesen befizetett ideiglenes elismervény, végül 6 átvételi jog gyakorlatát tanúsító igazolvány ellenében **1 drb. új 600 korona névértékű részvény adatik ki.** Nagyvárad 1905. június hó 5-én.

Biharmegyei Takarékpénztár
igazgatósága.